

Raport asupra situației presei în Republica Moldova în anul 2014

Acest raport conține o relatare succintă a tuturor evenimentelor semnificative care caracterizează situația presei din Republica Moldova în anul 2014. De asemenea, raportul cuprinde un capitol dedicat situației presei din regiunea transnistreană. Raportul este disponibil în limbile română, engleză și rusă. A fost elaborat de Doina Costin la cererea Centrului pentru Jurnalism Independent (CJI), cu suportul financiar al CIVIL Rights Defenders, Suedia. Opiniile exprimate în acest raport aparțin CJI și nu angajează responsabilitatea finanțatorilor.

Conținut:

I. Retrospectiva anului 2014

- *Concluzii preliminare*
- *Evenimentele-cheie în presă*
- *Mass-media în campania electorală*
- *Piața media*

II. Audiovizualul public

- *Consiliul Coordonator al Audiovizualului*
- *IPNA Compania Teleradio-Moldova*
- *IPRA Compania Teleradio-Găgăuzia*

III. Libertatea de exprimare și accesul la informație în anul 2014

- *Evoluții legislative*
- *Procese de judecată împotriva presei*
- *Cazuri de încălcare a drepturilor jurnaliștilor*

IV. Libertatea presei în Transnistria

V. Prognoze pentru 2015

I. Retrospectiva anului 2014

Concluzii preliminare

Concluziile pentru anul 2014 pot fi lesne deduse din previziunile experților Centrului pentru Jurnalism Independent cuprinse în Raportul cu privire la situația presei în Republica Moldova în anul 2013¹. Previziunile s-au împlinit. Putem spune că unele așteptări pesimiste au fost chiar depășite. Bunăoară, mai mulți experți considerau că, în 2014, membrii Consiliului de Observatori (CO) al „Teleradio-Moldova” vor fi numiți în funcție pe criterii politice. Cei șase membri însă nici nu au fost aleși de Parlament, pe motiv că funcțiile nu au putut fi partajate politic, după cum recunoștea ulterior unul din membrii Comisiei parlamentare de profil. Cele șase funcții au rămas vacante la sfârșitul anului 2013, iar CCA a înaintat Parlamentului 12 candidaturi pentru aceste funcții în decembrie 2013. Timp de mai mult de un an CO a fost nefuncțional.

În noiembrie 2014, au avut loc alegeri parlamentare în Republica Moldova, iar în 2015 vor avea loc alegeri locale. Anii electorali în țara noastră sunt previzibili atât în ceea ce privește comportamentul mass-mediei, cât și cel al autorităților. Întrucât angajamentele guvernării în domeniul mass-mediei nu au fost îndeplinite în primii trei ani, cele două scenarii posibile pentru acțiunile din ultimul ei an de mandat erau fie adoptarea în galop a unor proiecte de legi propuse de societatea civilă, care nu ridică mari pericole în privința imaginii sale și nu implică mari reforme, fie înghețarea discuțiilor și a proiectelor în Parlament. La sfârșit de mandat, marea majoritate a angajamentelor în domeniul mass-mediei asumate în 2011 au rămas restante.

Cu concursul autorităților, în 2011, a fost depus în Parlament un nou Cod al audiovizualului, însă, chiar dacă adoptarea acestuia a fost prevăzută în programul de guvernare, această propunere de lege a rămas în sertarul Comisiei parlamentare pentru cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media. În 2013, a fost depus un alt proiect de lege pentru modificarea Codului audiovizualului, de data aceasta societatea civilă încercând să acopere parțial un gol în legislație în ceea ce privește transparența proprietății mass-mediei. Deși prognozele erau optimiste în privința adoptării până la alegeri a acestuia, având în vedere că nu ar fi produs efecte imediate asupra proprietarilor de presă din Parlament, proiectul nu a ajuns să fie votat în lectura a doua. Ministerul Justiției a elaborat un proiect de lege cu privire la publicitate, dar acesta nu a fost încă votat de Parlament. Alte angajamente care presupun modificări legislative, ca, de exemplu, „asigurarea autonomiei și eficientizarea activității CCA” sau „crearea de condiții egale pentru mass-media prin reglementarea activității de retransmisie a posturilor străine”, nu s-au materializat în legi. Nici până astăzi nu avem o strategie de dezvoltare a audiovizualului, „ce ar stimula dezvoltarea stabilă a mass-mediei independente în Republica Moldova”, iar Programul de tranziție de la televiziunea analogică la televiziunea digitală terestră, aprobat de Guvern în mai 2014 nu a fost încă publicat, deși trecerea la televiziunea digitală trebuie să se realizeze până în iunie 2015.

Alături de alegerile parlamentare, evenimentele din 2014, legate de semnarea Acordului de Asociere cu UE, a Acordului de comerț liber aprofundat și cuprinzător cu UE și de conflictul

¹ <http://media-azi.md/ro/publicatii/raport-asupra-situa%C8%9Biei-presei-%C3%AEn-republica-moldova-%C3%AEn-anul-2013>

ruso-ucrainean, au creat o imagine obiectivă a informației provenite din sursele media naționale, dar mai ales a informației care penetrează spațiul informațional moldovenesc din afară, în speță din Federația Rusă. Concluzia monitorizărilor este că ambele surse au manipulat informația. Dacă mass-media națională a manipulat mesajul prin atitudinea părtinitoare a prezentatorului, timp de emisie inegali sau favorizarea unor protagoniști în detrimentul altora, presa rusească a fost angajată într-un adevărat război informațional, făcând uz de un arsenal agresiv. Efectele manipulării informației legate de semnarea Acordului de Asociere cu UE, inclusiv de conflictul din Ucraina, de către televiziunile rusești s-au răsfrânt asupra comunităților găgăuze și bulgare, consumatoare masive de mass-media rusească retransmisă în Moldova. Se poate vorbi și despre o diferență la nivel de capacitate de reglementare a CCA a încălcărilor legii de către mass-media națională și cea străină. De exemplu, decizia CCA de suspendare a retransmisiei postului rusesc „ROSSIA 24” în Moldova nu a produs efecte, deoarece postul a continuat să fie retransmis².

Recentele orori care au zguduit Franța în ianuarie 2015 vorbesc despre o erodare a bunei conviețuirii a diferitelor culturi și popoare pe același teritoriu. Revista de satiră „Charlie Hebdo” a fost ținta unui atac terorist în ianuarie 2015, în care au fost ucise 12 persoane, inclusiv jurnaliști. În paralel, într-un alt atac terorist au fost ucise patru persoane într-un magazin evreiesc din Paris. În vecinătatea Republicii Moldovei, în Ucraina, războiul pentru teritoriile de est ale Ucrainei nu a încetat. În regiunea Donbass au fost reluate luptele. Situația în Moldova, deși incomparabilă contextual cu cea din Franța, vorbește despre adâncirea sciziunilor etnice în acest teritoriu. Autoritățile din autonomia găgăuză au adoptat un limbaj ostentativ în raport cu autoritățile de la Chișinău, iar acțiunile lor în anul 2014, începând cu referendumul din februarie, au accentuat conflictul între interesele și viziunile de viitor ale autorităților de la Chișinău și ale celor din autonomie. În legătură cu același eveniment care a stârnit discursurile și acțiunile secesioniste - semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, minoritatea bulgară din Taraclia, prin vocea administrației, a luat în calcul posibilitatea ieșirii din componența Republicii Moldova³.

Polarizarea societății din Republica Moldova este direct proporțională cu manipularea media, iar de multe ori este rezultatul acesteia. Cauza manipulării informației stă în spatele politicii editoriale a redacțiilor, care, la rândul ei, are în spate interesele unor patroni cunoscuți sau ascunși, iar tolerarea informației distorsionate își are cauza în ultimă instanță în interesele acelorași patroni, care influențează procesele private și publice din domeniul presei.

Evenimentele-cheie în presă

La sfârșitul anului 2013, a fost parafat Acordul de Asociere cu UE și Acordul de comerț liber aprofundat și cuprinzător cu UE, iar în iunie 2014 autoritățile Republicii Moldova și reprezentanții UE au semnat cele două documente. Acestea, practic, pregătesc procesul de aderare la UE. Georgia și Ucraina au semnat acorduri similare.

² <http://www.media-azi.md/ro/stiri/petru-macovei-decizia-cca-de-penaliza-c%3%A2teva-posturi-tv-ce-retransmit-televiziuni-ruse%5%9Fti-nu>

³ <http://abcnews.md/noi-declaratii-secesioniste-administratia-de-la-taraclia-vorbeste-despre-iesirea-din-componenta-republicii-moldova/>, http://independent.md/serghei-filipov-taraclia-va-intra-in-componenta-gagauziei-daca-parlamentul-nu-i-va-acorda-un-statul-special/#.VL5_t0esV11

Reacția Moscovei în raport cu Republica Moldova a fost mai puțin dură în contextul semnării celor două acorduri în comparație cu Ucraina. În afară de măsurile diplomatice și economice luate de Rusia împotriva Moldovei, presa rusească a declanșat un războiul informațional, care a avut consecințe semnificative în rândul populației filoruse. Ideea manipuloare principală a acestui război a fost unirea cu România și „sclavia benevolă” care va urma după semnarea acordului. Augmentată de politicienii cu orientare pro-rusească de la Chișinău, ideea a dat naștere unor reacții isterice în autonomia găgăuză care, în februarie 2014, a organizat un referendum local. Cu toate măsurile juridice angajate de autoritățile de la Chișinău, ele nu au putut opri desfășurarea referendumului, care a urmărit să legitimizeze acțiunile ulterioare ale autorităților din autonomie. Între timp, limbajul utilizat de Comrat în raport cu Chișinăul a devenit provocator; autoritățile găgăuze au inițiat modificarea cadrului legal al autonomiei, au introdus posturi de poliție la intrarea în autonomie, doresc modificarea procedurii de numire a conducerii afacerilor interne în regiune, prin conferirea unei autonomii mai mari la nivel decizional, și dreptul de eliberare a licențelor de emisie. Reprezentanții Adunării Populare au amenințat cu ieșirea din componența Moldovei dacă autoritățile de la Chișinău nu vor modifica legislația Republicii Moldova conform cerințelor lor⁴.

Sub pretextul unei interpretări extensive a prevederilor legale, mai multe posturi tv moldovenești și televiziunea publică au început să difuzeze publicitatea politică a Partidului Socialiștilor (PSRM) în care integrarea în Uniunea Vamală era prezentată ca alternativă fericită pentru semnarea Acordului de asociere cu UE. Ulterior, și alte partide au început să furnizeze publicitate politică televiziunilor autohtone. Astfel încât societatea, inclusiv mass-media, s-a divizat în două tabere. Situația s-a agravat odată cu escaladarea conflictului din Ucraina și manipularea virulentă a informației despre acesta de către presa rusească retransmisă pe teritoriul Republicii Moldova. În urma monitorizării în aprilie a cinci posturi tv⁵ retransmise din Rusia, Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) a constatat că acestea au utilizat propaganda agresivă, manipularea prin text și imagine, tertipuri de montaj, etichetări și invective în programele dedicate conflictului din Ucraina. Din perspectiva presei monitorizate, conflictul în Ucraina este consecința parafării Acordului de Asociere cu UE, iar Moldova riscă aceleași consecințe⁶. CCA a aplicat sancțiuni televiziunilor monitorizate pentru nerespectarea echilibrului socio-politic, a echidistanței și a obiectivității. Postul tv ROSSIA 24 a fost sancționat cu suspendarea retransmisiei pe o perioadă de 6 luni, însă autoritățile din Găgăuzia s-au opus executării deciziei CCA, invocând dreptul a sute de mii de cetățeni vorbitori de limbă rusă de a primi informații critice la adresa guvernării de la Chișinău. De altfel, nici în restul regiunilor țării retransmisia postului rusesc ROSSIA 24 nu a fost suspendată.

Având în vedere evenimentele din prima jumătate a anului 2014, alegerile parlamentare din noiembrie au avut loc într-un context în care societatea era deja scindată între cele două opțiuni de orientare politico-economică. Aceeași stare de lucruri s-a resimțit și în rândul mass-mediei moldovenești.

Mass-media în campania electorală

⁴ <http://epresa.md/stirile-zilei/ultimatumul-deputatilor-din-gagauzia>

⁵ „Pervii Kanal”, „NTV”, „RTR”, „REN TV”, „ROSSIA 24”.

⁶ Pentru exemple de manipulare, vezi <http://api.md/upload/files/Activ-3%2858%29-rom-web.pdf>

La 1 octombrie, a început campania electorală pentru alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014. Monitorizarea comportamentului mass-mediei în campania electorală a fost efectuată în mod tradițional de Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte, prin CJI, API și APEL, care au monitorizat 35 de organizații mass-media în perioada 1 octombrie – 30 noiembrie. CCA a monitorizat 13 radiodifuzori timp de mai bine de o lună de zile, începând cu 22 octombrie. Autoritatea de reglementare s-a limitat doar la monitorizarea buletinelor de știri difuzate de posturile tv. În paralel, timp de o lună de zile, Misiunea Internațională de Observare a Alegerilor a OSCE/BIDDO a monitorizat 20 de organizații mass-media din Republica Moldova.

În general, concluziile celor trei categorii de monitori sunt foarte apropiate în ceea ce privește reflectarea campaniei electorale în mass-media din Republica Moldova⁷. Situația este următoarea: presa din țară este pluralistă, dar în mare parte divizată pe criterii partinice.

Postul public național s-a încadrat în limitele reflectării echilibrate a actorilor electorali, totuși aceasta pe un fond redus de programe analitice/conflictuale/critice; Pro TV Chișinău a reflectat echilibrat campania electorală, chiar cel mai adecvat dintre toți radiodifuzorii monitorizați conform ONG-urilor și CCA; Jurnal TV nu a favorizat niciun concurent electoral, în schimb a defavorizat vădit PDM; cei patru din cinci radiodifuzori naționali – Prime TV, Publika TV, Canal 2 și Canal 3, care în rapoartele de monitorizare sunt prezentați împreună, au reflectat campania vădit dezechilibrat în favoarea Partidului Democrat (PDM)⁸; N4 și TV 7 au favorizat în programele lor Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM); iar Accent TV a favorizat și promovat în mod deschis Partidul Patria (PP) și pe liderul acestuia. Conform ONG-urilor monitoare, radiodifuzorul public regional GRT a reflectat inadecvat și sumar campania electorală.

Potrivit raportului Coaliției Civice, Radio Moldova, Radio Noroc și Russkoie radio nu au favorizat sau defavorizat clar niciun concurent electoral, în timp ce Radio Plai a favorizat PDM, iar Radio Vocea Basarabiei – PLDM.

În ceea ce privește presa scrisă, afilierile politice sunt următoarele: „Timpul” a favorizat PDM, „Panorama” a favorizat clar Partidul Socialiștilor (PSRM) și PP, „Komsomolskaia pravda v Moldove” a favorizat ușor PP, „Nezavisimaia Moldova” „a fost agentul electoral al PCRМ”, „Moldova Suverană” și „Ziarul Național” au favorizat PLDM, iar „Jurnal de Chișinău” nu a favorizat vreun concurent electoral, dar a defavorizat PSRM.

În presa online, Unimedia.info și Realitatea.md au reflectat campania electorală echilibrat, Omg.md a favorizat PP, Politik.md – PP și Partidul Popular (PPRM), iar Newsmaker.md a favorizat ușor PSRM. Jurnal.md a defavorizat masiv PDM. În privința Noi.md, misiunea OSCE consideră că a reflectat echilibrat campania, în timp ce Coaliția Civică a constatat că a favorizat PCRМ în campania electorală.

⁷ <http://www.media-azi.md/ro/publicatii/raport-final-monitorizarea-mass-media-%C3%AEn-campania-electoral%C4%83-pentru-alegerile>
[http://cca.md/files/PLURALISM%20TV%202014%2020.10%20-%2030.11.2014%20\(general\).pdf](http://cca.md/files/PLURALISM%20TV%202014%2020.10%20-%2030.11.2014%20(general).pdf)
<http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/preliminary-statementent-osce-elections-2014-ro.pdf>

⁸ „Reportajele privind Campania PDM au fost deseori prezentate într-un bloc special dedicat acoperirii alegerilor”, conform MOA OSCE/BIDDO.

Piața media

Unul din cele mai semnificative evenimente care au avut loc pe piața media în 2014 este sistarea versiunii print a ziarului *Adevărul Moldova* și retragerea echipei de jurnaliști din acest proiect. La 1 septembrie, pe o rețea de socializare, redactorul-șef al ediției de la Chișinău anunța despre plecarea din această funcție, iar la 12 septembrie unul din jurnaliști se disocia în numele echipei de brandul „Adevărul”. Situația are legătură cu procesul de insolvență financiară în care a intrat compania-mamă Adevărul Holding din România la sfârșitul anului 2012. În mai 2014, societatea a intrat în proces de reorganizare, cu o datorie totală de 405 milioane de lei românești, lăsând 175 de creditori păgubiți⁹. Trustul Adevărul Holding a fost fondat în 2006 de Dinu Patriciu, iar în 2012 a fost vândut omului de afaceri Cristian Burci. În luna mai, după patru ani de la lansare, a intrat în proces de insolabilitate și ediția din Moldova. „Adevărul Moldova” a publicat în mod constant investigații jurnalistice pe teme de corupție în care au fost implicați oameni și instituții de stat. Portalul de știri Omega¹⁰ a scris în septembrie despre faptul că noul proprietar al „Adevărului Moldova” ar fi Vladimir Plahotniuc, iar George Damian, comentator politic la ziarul „Timpul de dimineață”, a devenit noul lui redactor-șef. Ediția print a fost reluată în preajma alegerilor parlamentare.

Alte două posturi de televiziune aflate în insolvență – Euro TV¹¹ și Alt TV, au fost preluate de noii proprietari. Unele resurse online fac referire la milionarul Ilan Shor¹², deși agenția Novosti-Moldova a infirmat această informație¹³. Vladimir Novosadiuc, șeful agenției Ria Novosti în Moldova și fost angajat la NIT și Novosti-Moldova¹⁴, apare în mod deschis la conducerea fostei televiziuni municipale. Numele acestuia figurează și în lista membrilor consiliului de administrație al Băncii Sociale. Presa moldovenească a scris despre Shor că ar controla Banca de Economii și Aeroportul Internațional Chișinău, asupra cărora statul a pierdut controlul în 2013 în urma unor tranzacții controversate¹⁵.

Tot din motive financiare o altă publicație, Kommersant.md, a anunțat în august că-și sistează activitatea. În presă, însă, s-a vehiculat motivul că editura "Коммерсантъ" din Rusia i-a interzis site-ului moldovenesc să-i utilizeze numele¹⁶. Echipa a lansat în schimb noul portal electronic Newsmaker.md.

În 2004, au fost câteva apariții pe piața media. În primul rând, s-a înmulțit presa de partid, după cum era de așteptat într-un an electoral. PDM a lansat „Expresul PDM – Vocea Moldovei”, iar

⁹ http://economie.hotnews.ro/stiri-media_publicitate-17263884-tolontan-fost-aprobata-reorganizarea-adevarul-holding-printre-pagubiti-bcr-pro-fiscul-brandul-click-estimat-3-1-milioane-euro.htm

¹⁰ <http://omg.md/index.php?newsid=4392&jdfwkey=d9dmf3>

¹¹ Fost post tv municipal, care în 2008 a fost privatizat cu încălcări legale în urma deciziei Consiliului Municipal. Pe seama Euro TV există un dosar la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

¹² <http://deschide.md/ro/news/social/4850/M%C3%82NA-MOSCOVEI-a-pus-M%C3%82NA-pe--EuroTV--Noul-investitor-este-Ilan-Shor.htm>

¹³ <http://newsmoldova.md/03092014/lenta-novostej/50089.htm>

¹⁴ Post tv afiliat PCRM, căruia în 2011 i-a fost retrasă licența de emisie pentru încălcarea repetată a legislației audiovizuale.

¹⁵ Aeroportul Internațional Chișinău a fost concesionat pentru 49 de ani unei companii rusești, iar Banca de Economii ar fi fost ținta unui atac raider în urma căruia statul a pierdut pachetul majoritar în folosul acționarilor minoritari.

¹⁶ <http://www.media-azi.md/ro/stiri/newsmakermd-substituit-kommersantmd>

Partidul Liberal (PL) – propria publicație, „Libertate”. În al doilea rând, s-au lansat câteva proiecte în domeniul jurnalismului de specialitate: Agora.md – portal de știri și analize economice online, Mednews – agenție de știri din domeniul medicinei, Moldova Sport – post tv dedicat exclusiv evenimentelor sportive din Moldova, Moldavian Business Channel – post tv lansat de fostul ministru al Apărării, Valeriu Pleșca, care va difuza programe pe teme economice. Fostul director al Publika TV, Dumitru Țîra, a lansat în martie grupul de presă „Realitatea”¹⁷. În aprilie, Realitatea TV a obținut licență de emisie pentru un conținut generalist. Țîra a negat orice legătură cu Realitatea TV din România.

Publicitatea, transparența proprietarilor și monopolul pe piața media trebuie abordate împreună. Nu este lipsită de legătură cu acestea și tema digitalizării sau trecerii de la televiziunea terestră analogă la emisia digitală. Despre existența monopolului pe piața media s-a raportat în mod constant și pe vremea guvernării comuniste și după schimbarea acesteia. Și la ora actuală ca și în trecut afilierea se bazează pe supoziții, proprietatea media fiind un domeniu extrem de obscur, la fel ca „paradisul fiscal” în care-și înregistrează proprietarii firmele fondatoare de mass-media. Prime TV, Publika TV, Canal 2 și Canal 3, cei patru radiodifuzori din cinci cu acoperire națională, s-ar afla în proprietatea lui Vlad Plahotniuc¹⁸. APPOLO a și demonstrat documentar legătura între firma fondatoare a trustului „PRIME” cu Plahotniuc. Conform Indicelui Libertății Presei¹⁹, nu este cunoscută valoarea exactă a pieței de publicitate, iar imperfecțiunea legislației a menținut haosul anterior pe acest segment, situație, de care în an electoral au beneficiat și agențiile de publicitate, dar și unele partide politice. Deși proprietatea media nu este transparentă, politica editorială în campania electorală este suficient de limpede pentru a-l vedea pe cel ce o dictează, după cum arată și rezultatele monitorizărilor. Cât despre digitalizare, aceasta rămâne o „terra incognita” pentru cei mai mulți. Un plan de trecere la emisia digitală a fost aprobat de Guvern în luna mai, dar documentul a rămas în lucru la ministerele relevante, nefiind dat încă publicității. Cunoscătorii domeniului se îndoiesc că până în iunie 2015, data-limită de sistare a transmisiei analoge, autoritățile vor demara, gestiona și susține un proces eficient, echitabil și deschis de trecere la digital²⁰.

¹⁷ În online, acesta încorporează mai multe platforme: www.realitatea.md, www.golos.md, www.bani.md, www.stireata.md, www.topmedia.md, www.kankan.md.

¹⁸ APPOLO i-a atribuit lui Vlad Plahotniuc alte două posturi de radio cu acoperire națională – Maetro FM și Prime FM. Conform APPOLO, radiodifuzorilor controlați de Plahotniuc le revine 1/3 din piața media de publicitate, http://aoapollo.md/?page_id=233

¹⁹ http://media-azi.md/sites/default/files/styles/publicatie/public/indicile_libertatii_presei_ed_2014.JPG?itok=O6iJo_QN

²⁰ Pentru documentare, vezi <http://www.media-azi.md/ro/stiri/misterele-tranzi%C5%A3iei-la-televiziunea-digital%C4%83>, <https://alexandrumachedon.wordpress.com/tag/televiziune-digitala/>

II. Audiovizualul public

Consiliul Coordonator al Audiovizualului

În aprilie și noiembrie 2014, au expirat mandatele a trei membri ai CCA, inclusiv mandatul fostului președinte CCA, Marian Pocaznoi, care și-a dat demisia din această poziție înainte de electorala pentru alegerile parlamentare. Noul președinte al CCA a fost ales Dinu Ciocan²¹, numit în calitate de membru al CCA în 2011. Cei trei membri și-au continuat activitatea în cadrul CCA și după expirarea mandatului. Codul Audiovizualului prevede că durata mandatului unui membru CCA este de șase ani, în timp ce Legea cu privire la funcția de demnitate publică prevede că demnitarul continuă să-și exercite mandatul până la ocuparea funcției de către succesorul de competență. Jurnal TV a expediat pe adresa CCA o somație în care a solicitat destituirea celor trei membri, deoarece, potrivit acestuia, membrii CCA nu intră sub incidența acestei legi²². Ulterior, problema a ajuns pe ordinea de zi a Centrului Național Anticorupție²³ și a Comisiei Naționale de Integritate²⁴, care nu au adoptat încă o decizie pe marginea acestei teme.

În septembrie 2014, Curtea Supremă de Justiție a pus capăt unui litigiu inițiat de 13 radiodifuzori. CCA a fost atacat în justiție în anul 2012 în urma adoptării deciziei de a obliga radiodifuzorii naționali să asigure 30% din volumul de emisie săptămânal cu programe autohtone în limba română, dintre care jumătate în prime-time. Abia după aproape trei ani de la adoptarea deciziei, CCA poate verifica respectarea acesteia de către radiodifuzori și, eventual, aplica sancțiuni pentru încălcarea ei. CSJ a declarat inadmisibil recursul radiodifuzorilor împotriva hotărârii Judecătoriei Centru prin care s-a constatat că „CCA a emis decizia contestată cu respectarea prevederilor legale, în vederea protejării patrimoniului lingvistic și cultural-național în limita prevederilor legale”²⁵. Potrivit expertului Ion Bunduchi, problema privind 30% de programe proprii este una falsă: „Radiodifuzorilor li s-a cerut, printr-o decizie aparte a CCA, să-și onoreze propriile angajamente asumate la obținerea licențelor de emisie. Nu era nevoie de o decizie separată a CCA, ci de supravegherea activității radiodifuzorilor”²⁶.

Tot CSJ a tranșat în 2014 un litigiu între CCA și StarNet. La 2 aprilie, CSJ a respins recursul CCA, lăsând în vigoare hotărârea Judecătoriei Centru, prin care a fost anulată decizia CCA din martie 2012 de retragere a autorizației de retransmisie a companiei StarNet. Deși litigiul a fost încheiat, conflictul între cele două părți a luat între timp amploare. În 2013, StarNet a solicitat CCA să anuleze autorizația de retransmisie. În același timp, TV-BOX SRL a obținut de la CCA o autorizație de retransmisie și, în parteneriat cu StarNet, retransmite 151 de programe prin

²¹ Ciocan a fost din anul 2004 angajat al Direcției expertiză, licențiere și monitorizare a CCA.

²² Jurnal TV invocă două decizii ale Curții Supreme de Justiție, în care instanța a stabilit că prevederile Legii cu privire la funcția de demnitate publică nu se aplică și membrilor CCA.

²³ <http://jurnal.md/ro/social/2015/1/18/membri-cca-in-vizorul-cna-si-cni/>

²⁴ CNI îi va verifica pe cei trei membri CCA sub aspectul eventualei încălcări a regimului juridic al declarării veniturilor și proprietății, iar pe Marian Pocaznoi și pe segmentul unei eventuale incompatibilități de funcție. „În cazul membrilor CCA, temei pentru inițiere a servit controlul prealabil al Comisiei, care a stabilit unele neajunsuri în declarațiile acestora cu privire la venituri și proprietate.” (<http://cni.md/?p=1491>)

²⁵ http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=12827

²⁶ <http://media-azi.md/ro/stiri/curtea-de-apel-chi%C8%99in%C4%83u-respins-cererea-radiodifuzorilor-privind-anularea-deciziei-cca-care-i>

internet, care, potrivit lor, este o zonă nereglementată de legea audiovizuală, nefiind nevoie în acest caz de autorizație de retransmisie. Pe de altă parte, CCA invocă articolul 2 lit.(b) al Codului audiovizualului, care stipulează că retransmiterea se face prin orice mijloace tehnice, și susține că și această formă de retransmisie se supune autorizării²⁷. Totodată, operatori de cablu din țară, prin vocea Asociației Patronale a Radiodifuzorilor, au acuzat compania StarNet de concurență neloială. În iunie 2014, StarNet a sesizat Comisia parlamentară cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media. Compania a susținut că este doar un prestator de servicii de internet. În cele din urmă, comisia parlamentară a dispus crearea unui grup de lucru care să elimine ambiguitățile din legislația audiovizuală care au condus la crearea acestui conflict. Pentru a confirma neutralitatea și libertatea Internetului, comisia parlamentară a adoptat în iulie o declarație în acest sens. Declarația urmează să fie examinată în plenul Parlamentului.

Asociația pentru protecția drepturilor de autor și conexe APOLLO a dat bătăi de cap CCA și în 2014. APPOLO a atacat CCA în instanță în mai multe rânduri, în principal, pe probleme legate de drepturile de autor și conexe. În martie, instanța de judecată a cerut CCA să prezinte probe care au stat la baza deciziei de respingere a sesizării APPOLO din 2012, în care aceasta i-a cerut să constate că Vlad Plahotniuc și Dan Lozovan²⁸ sunt în mod ilegal beneficiarii finali ai mai multor radiodifuzori decât permite Codul audiovizualului, să retragă licențele de emisie ale acestor radiodifuzori și să pedepsească acțiunile lor anticoncurențiale. Soluția instanței de judecată în această cauză era așteptată la mijlocul lunii ianuarie 2015. Tot în 2014, CSJ a tranșat un alt litigiu între APPOLO și CCA, confirmând hotărârea primei instanțe care a constatat că CCA a refuzat neîntemeiat să ofere informații despre activitatea unor radiodifuzori, invocând secretul comercial.

Trebuie să menționăm și conflictul care s-a creat în jurul CCA după ce acesta a aplicat amenzi posturilor tv retransmise în Moldova din Federația Rusă și a suspendat retransmisia ROSSIA 24 pe o perioadă de șase luni. În afară de reacțiile din partea comunităților găgăuze și bulgare, decizia CCA a atras critica Moscovei și un dosar civil în instanța de judecată. Ministerul Afacerilor Externe al Federației Ruse a emis un comunicat în care s-a arătat indignat de decizia CCA și a avertizat autoritățile că decizia va avea un impact negativ asupra relațiilor moldo-ruse. În legătură cu aceeași decizie a CCA, în august, Grigore Petrenco, liderul PSRM, a depus o cerere de chemare în judecată, asupra temeiniciei căreia instanța urma să se pronunțe la mijlocul lunii ianuarie 2015.

IPNA Compania Teleradio-Moldova (TRM)

În 2014, radiodifuzorul național a funcționat fără CO, care este organul suprem de conducere a instituției. CO are nouă membri, însă, din decembrie 2013, în cadrul CO au rămas doar trei membri cu mandate în vigoare. După o primă ședință în aprilie în Comisia parlamentară de profil, în care cei 12 candidați selectați de CCA și-au prezentat programul de activitate, președintele Comisiei a anunțat că membrii CO vor fi desemnați după ce candidaturile vor fi discutate în fracțiunile parlamentare. Deputații comuniști au refuzat să participe la audierea candidaților pe motiv că „concurșul este o farsă, rezultatele căruia deja sunt cunoscute”²⁹.

²⁷ Pentru mai multe detalii, vezi <http://moldova24.info/economic/cca-nota-informatva-cu-privire-la-situatia-companiei-starnet-srl/#>

²⁸ Potrivit APPOLO, Vlad Plahotniuc și Dan Lozovan ar controla șase și, respectiv, șapte posturi tv și de radio.

²⁹ http://www.noi.md/md/news_id/38495

Experții media consideră că tergiversarea alegerii celor șase membri CO ar avea la bază motive politice³⁰. În iulie, ONG-urile de media au publicat o declarație în care au cerut Parlamentului să urgenteze procesul de selecție și numire în funcție a membrilor CO, astfel încât să fie asigurată funcționalitatea acestui organ³¹. Cele șapte organizații semnatare au sesizat că tergiversarea alegerii membrilor CO a cauzat unele probleme în organizarea instituțională și evaluarea TRM și poate afecta grav activitatea radiodifuzorului public.

În februarie, CSJ a pronunțat o decizie definitivă în litigiul inițiat împotriva TRM de către un candidat la concursul pentru funcția de director de știri și dezbateri la Moldova 1, care a avut loc în februarie 2013. Cornelia Ștefoglău a contestat în instanță rezultatele concursului în urma căruia în funcția de director la știri și dezbateri a fost numit Vitalie Guțu. CSJ a constatat că prima instanță a anulat întemeiat decizia de numire a lui Guțu. TRM a fost obligată să plătească reclamantei cheltuieli de judecată în valoare de 8 130 de lei. Ulterior, conducerea TRM a anunțat un nou concurs pentru funcția de director de știri și dezbateri la Moldova 1, iar în luna martie, în această funcție a fost numită Ecaterina Stratan.

În luna iunie, a intrat în vigoare Acordul între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind colaborarea în domeniul retransmiterii serviciilor de programe ale radiodifuzorilor publici. În virtutea acestui acord, cabliștii din Moldova sunt obligați să transmită postul public din România, fără a impune nicio condiție, fără licență sau autorizare prealabilă, iar operatorii de cablu din România vor transmite obligatoriu postul public Moldova 1. Televiziunea Română a reluat transmisia în Republica Moldova la 1 decembrie 2013, după soluționarea pe cale amiabilă a plângerii depuse la CEDO. În octombrie, TVR și-a deschis o filială în Republica Moldova, care va desfășura activități de radio și televiziune, emisie, producere și difuzare a programelor, publicitate și producție de filme cinematografice și video.

În iulie, TRM a semnat un acord de colaborare și cu radiodifuzorul public regional Teleradio-Găgăuzia, care prevede că cele două părți vor realiza împreună emisiuni, vor face schimb de programe, specialiști și informații, și se vor implica în activități de instruire și elaborare de acte strategice.

Încă în anul 2011 TRM planifica instituirea serviciului Ombudsmanului, însă acest lucru s-a realizat abia în aprilie 2014. Conform Regulamentului serviciului Ombudsmanului, acesta este o entitate autonomă și constituie un mecanism de autoreglementare a TRM; el are calitate de mediator obiectiv între companie și public, între angajații companiei și între angajați și superiori. Scopul serviciului este să mențină și să consolideze încrederea publicului față de radiodifuzorul public. Ombudsman al TRM este Carmelia Albu, care până în anul 2010 a fost membru al CCA. Deocamdată, referințe media cu privire la activitatea acestui serviciu nu există.

La sfârșitul anului 2014, președintele TRM, Constantin Marin, și-a dat demisia. Marin a fost ales de CO în această funcție în anul 2010 pentru un mandat de cinci ani. El a invocat un proiect personal care a stat la baza acestei decizii. Marin a făcut parte din prima echipă de profesioniști aleși la TRM după instalarea guvernării democratice în 2009, alături de Alexandru Dorogan și

³⁰ <http://www.media-azi.md/ro/stiri/potrivit-exper%C5%A3ilor-media-tergiversarea-nominaliz%C4%83rii-membrilor-%C3%AEn-consiliul-de-observatori-al>

³¹ <http://www.media-azi.md/ro/stiri/ong-urile-de-media-cer-parlamentului-s%C4%83-numeasc%C4%83-%C3%AEn-func%C8%9Bie-membrii-consiliului-de-observatori>

Angela Sîrbu. În perioada în care a deținut funcția de președinte al TRM, radiodifuzorul public s-a angajat într-un proces de reformare profundă și de restructurare radicală, dar dependența financiară de guvern, legislația potrivnică și autonomia slabă au încetinit reformele. În plus, de multe ori lipsa de voință sau de autonomie personală, și poate interesele antagonice ale conducerii companiei au frânat entuziasmul și râvna reformelor în avantajul „conservatorilor” din TRM, care se opuneau reformelor³². Un document publicat de TRM, „Gradul de realizare a obiectivelor din Direcțiile strategice de dezvoltare ale IPNA Compania „Teleradio – Moldova” pentru anii 2010 – 2015”, actualizat până în luna iunie 2014, arată că veniturile companiei din publicitate și sponsorizări au scăzut cu aproximativ 40% în comparație cu anul 2010. În 2014, bugetul companiei a fost mai mic cu aproape un milion de dolari față de 2013³³.

Conform rapoartelor de monitorizare a presei în campania electorală³⁴, radiodifuzorul public a asigurat echilibrul socio-politic în programele sale dedicate alegerilor parlamentare, dar monitorii au evidențiat lipsa programelor analitice, pe subiecte conflictuale sau critice.

IPRA Compania Teleradio-Găgăuzia (TRG)

La fel ca în anii precedenți, în 2014, TGR a fost măcinată de conflicte între organele de conducere ale radiodifuzorului public regional. Tot timpul pe poziții beligerante s-au aflat CO și președintele TRG, și președintele TRG și directorul televiziunii publice. După trei tentative eșuate de a alege directorul televiziunii publice regionale, în septembrie, CO a reușit, în sfârșit, să-l numească în funcție pe Stepan Piron. Peste câteva zile, însă, instanța de judecată l-a suspendat din funcție pe acesta la cererea a doi contracandidați în concursul pentru funcția de director al televiziunii, care au contestat în justiție decizia CO de numire a lui Piron. Piron a învinovățit-o pe Ana Harlamenco, președintele TRG, de inițierea unei campanii de discreditare la adresa lui. La rândul ei, Ana Harlamenco „susține că votul membrilor CO, care au optat pentru candidatura lui Piron, ar fi fost influențat politic de către Adunarea Populară a Găgăuziei și ar urmări distrugerea acestei instituții publice”³⁵.

Ana Harlamenco a fost aleasă în funcția de președinte al TRG în septembrie 2013, după ce CO a destituit-o din funcție pe Ecaterina Jekova. Ultima a câștigat în septembrie procesul de judecată împotriva TGR pe motivul destituirii ilegale, iar compania a fost obligată să-i plătească mai mult de 40 de mii de lei cu titlu de salariu neîncasat și prejudiciu moral. Drept urmare, executorul judecătoresc a blocat conturile bancare ale companiei. La începutul lunii octombrie, la inițiativa conducerii Adunării Populare, Curtea de Conturi a descins la TRG pentru a verifica activitatea financiară a conducerii TRG. Speakerul Adunării Populare a explicat că acest control s-a dispus

³² În 2012, Angela Sîrbu a demisionat din funcția de director al televiziunii publice pe motiv că nu a avut susținere din partea conducerii companiei la reformarea postului public de televiziune, precizând că „leadership-ul”, în loc să încurajeze reforma, măcar cu o vorbă bună, a fost preocupat mai ales de confortul celor care se opuneau reformei, de dragul funcțiilor comode.” <http://media-azi.md/ro/publicatii/raport-anual-privind-situa%C8%9Bia-presei-%C3%AEn-republica-moldova-2012>

³³ Aceste dificultăți financiare au condus la situația în care, în prag de sistare a emisiei terestre analoge, digitalizarea radioului public a ajuns abia la 75%, deși a fost planificat să fie finalizată până în ianuarie 2012, iar Moldova 1 este digitalizată doar în proporție de 45%. [http://trm.md/files/documente-co/GRAD%20REALIZ%C4%82RI%20STRATEGICE%20%20OBIECTIVE%20STRATEGICE%202010-2015%20\(2\).doc](http://trm.md/files/documente-co/GRAD%20REALIZ%C4%82RI%20STRATEGICE%20%20OBIECTIVE%20STRATEGICE%202010-2015%20(2).doc)

³⁴ Vezi Capitolul I.

³⁵ <http://www.media-azi.md/ro/stiri/scandal-la-grt-cauzat-de-suspendarea-din-func%C5%A3ie-noului-director>

ca urmare a scrisorilor din partea CO, prin care acesta sesiza că Harlamenko refuză să prezinte o dare de seamă cu privire la activitatea financiară a companiei. Iar puțin mai devreme, în august, Harlamenko fusese implicată într-un scandal de cenzură la TRG³⁶. În replică, într-o conferință de presă, președintele Companiei a cerut protecție poliției afirmând că este intimidată de PSRM și de președintele Adunării Populare, Dmitri Konstantinov. Totodată, Harlamenko a susținut că unii membri ai CO au intrat sub influența politică a Adunării Populare, iar faptul că ședințele CO se desfășoară în incinta Adunării Populare servește drept probă. Pe de altă parte, conducerea CO a afirmat că asupra membrilor CO se exercită presiune „din afara Adunării Populare”³⁷. În luna noiembrie, directorul tehnic al companiei a depus o plângere la CO în care susținea că Ana Harlamenko exercită presiuni asupra lui și-i pune în față sarcini imposibile. Iar în decembrie, CO i-a aplicat președintelui TRG un avertisment pe motiv că nu a prezentat în termen documentele solicitate de CO, și anume caietul de sarcini al TRG pentru anul 2015. Până la sfârșitul anului 2014, CO al TRG nu a votat caietul de sarcini al companiei, inclusiv bugetul acesteia pe 2015. Opiniile membrilor CO au fost împărțite în ceea ce privește conținutul documentului prezentat de Harlamenko și din acest motiv ei au amânat chestiunea până la următoarea ședință.

Situația radiodifuzorului public regional este puternic influențată de lupta politică înaintea alegerilor bașcanului autonomiei, care urmează să aibă loc în luna martie 2015. Ana Harlamenko a anunțat public că-și va suspenda funcția de președinte al TRG pe perioada alegerilor bașcanului, având în vedere relația de rudenie cu candidatul la funcția de bașcan, Nicolae Dudoglu. Potrivit rapoartelor de monitorizare a reflectării alegerilor parlamentare de către mass-media din Moldova, TRG nu a reflectat aproape deloc evenimentele electorale.

³⁶ Igor Dodon, liderul PSRM, a sesizat Adunarea Populară în privința cenzurării unei emisiuni puse pe post la TRG. Secvențele cenzurate au apărut în internet, iar acestea îl vizează pe actualul primar al Comratului, Nicolae Dudoglu, și PD. <http://gagauzinfo.md/index.php?newsid=14130>

³⁷ Sofia Surina, președinte CO, a susținut că a fost sunată de o persoană sus-pusă din afara Adunării Populare, care a întrebat-o de ce o supără pe Ana Harlamenko și i-a cerut să o informeze despre orice mișcare a CO. <http://gagauzinfo.md/index.php?newsid=14847>

III. Libertatea de exprimare și defăimarea în anul 2014

Evoluții legislative

Având în vedere caracterul pronunțat electoral al anului 2014, putem vorbi mai degrabă de involuții legislative în domeniul libertății de exprimare și al mass-mediei în acest an.

În ianuarie 2014, PL a înregistrat în Parlament proiectul de cod al audiovizualului, argumentând că necesitatea adoptării acestui proiect derivă din situația actuală de pe piața media din țară, care demonstrează că legislația în vigoare este deficientă. APEL a lansat un proiect de cod al audiovizualului în mai 2011; necesitatea acestuia a fost discutată în cadrul mai multor evenimente publice desfășurate în perioada 2006 – 2010. Guvernarea instalată la Chișinău după 2009 și-a asumat angajamentul adoptării unui nou cod al audiovizualului, dar proiectul nu a trecut mai departe de discuțiile superficiale din cadrul Comisiei parlamentare de profil.

Tot în ianuarie, în Parlament a fost înregistrată o altă inițiativă legislativă de modificare a Codului audiovizualului, care a fost o replică la unele evenimente recente de pe piața media. Deputații comuniști au propus completarea art.19 cu obligația pentru distribuitorii de servicii de a include gratuit în ofertele de bază, alături de programele radiodifuzorilor publici, și programele radiodifuzorilor privați, care oferă gratuit programe autohtone cu caracter informativ și analitic. Această propunere a venit după ce mai mulți distribuitori de servicii au exclus „peste noapte” din lista lor de programe Jurnal TV, Accent TV și RTR Moldova³⁸. O altă propunere a comuniștilor vizează art. 42 și anume reintroducerea cvorumului de 3/5 din deputații Parlamentului pentru alegerea membrilor CCA. AIE-1 a modificat în 2010 acest articol pentru a putea numi un membru CCA prin hotărâre de Parlament, după ce funcția rămăsese vacantă în urma condamnării lui Ruslan Pleșca într-un dosar penal de luare de mită. Întrucât coaliția de guvernare nu deținea cvorumul cerut de lege de 3/5, AIE a recurs la modificarea legii. De asemenea, comuniștii au propus revenirea la textul original al alin.(3) din art. 66, care fusese modificat de AIE tot în 2010 și care a dus, în opinia autorilor, la monopolizarea audiovizualului moldovenesc. În 2010, AIE a modificat acest alineat în sensul în care o persoană să poată deține cinci, în loc de două, licențe de emisie într-o unitate administrativ-teritorială. Comuniștii au venit cu o soluție și pentru monopolul pe piața publicității, propunând obligativitatea existenței a cel puțin doi operatori de măsurare a audienței³⁹. Proiectul a fost votat doar de patru membri ai Comisiei parlamentare de profil.

În luna februarie 2014, Partidul Liberal Reformator (PLR) a propus modificări la articolele 19 și 28 din Codul audiovizualului⁴⁰, conform cărora publicitatea și teleshopping-ul să fie difuzate în limba română în proporție de 80% din timpul total, iar publicitatea în alte limbi să fie subtitrată

³⁸ Moldtelecom a scos din oferta sa Accent TV pe 31 decembrie 2013, și pe 4 ianuarie 2014 – RTR Moldova pe motiv că nu au fost prelungite contractele de colaborare; la 13 ianuarie, 120 de operatori de cablu au stopat emisia Jurnal TV, motivând că nu recepționează semnalul prin satelit; Sun TV a difuzat un comunicat de presă în care a precizat că oferta Jurnal TV a fost transferată în alte „pachete”, iar a doua zi a reluat distribuirea Jurnal TV și Accent TV în pachetul de bază. CCA a susținut că Jurnal TV a speculat pe seama acestui subiect.

³⁹ În ianuarie 2014, APOLLO a emis un apel către agenții economici din Moldova, în care susținea că firma AGB Moldova, singurul operator de măsurare a audienței tv în Moldova, prezintă date false. <http://www.media-azi.md/ro/stiri/agb-moldova-acuza%C8%9Bi-de-furnizarea-unor-date-de-audien%C8%9B%C4%83-tv-false>

⁴⁰ <http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/2180/language/ro-RO/Default.aspx>

obligatoriu în limba română. Conform proiectului, numărul canalelor retransmise pe teritoriul Republicii Moldova în limba română trebuie să constituie 80%. Totodată, canalele retransmise în altă limbă să fie asigurate cu subtitrare în limba română. Partidul a motivat inițiativa cu necesitatea de a cultiva lingvistic populația, atâta timp cât spațiul informațional din țară este dominat de canale tv și radio în limba rusă.

Alte noi modificări la Codul audiovizualului au fost propuse în aprilie de către PLDM. Proiectul a propus introducerea în legislația audiovizuală și cea cu privire la publicitate a noțiunii de „publicitate politică” ca fiind „orice formă de comunicare ce are ca scop declarat schimbarea atitudinilor unor persoane față de un partid politic, politician sau mesaj politic” și, suplimentar, introducerea interdicției exprese a publicității politice în afara campaniilor electorale. Proiectul are legătură directă cu faptul că PSRM și după aceea și alte partide au început să difuzeze spoturi cu caracter politic mult înainte de campania electorală. Tot în aprilie, deputații PLR au propus amendarea mai multor articole ale Codului audiovizualului. Propunerile se referă la interzicerea propagandei posturilor străine retransmise în Moldova, reguli de măsurare a audienței, reducerea numărului de licențe de emisie deținute de o persoană și accesul la informații despre proprietarii radiodifuzorilor.

În iunie, CJI a remis spre examinare Parlamentului, Președintelui și Guvernului un set de propuneri de modificare a Legii privind accesul la informație și a Codului contravențional. Proiectul de lege propune reducerea termenului de prezentare a informației la 10 zile și înăsprirea pedepsei pentru încălcarea accesului la informație pentru persoanele responsabile de prezentarea informației. Proiectul de lege a fost înregistrat în Parlament de câțiva deputați PLR.

În iulie, Parlamentul a votat în prima lectură un proiect de lege privind combaterea activității extremiste, propus în octombrie 2013 de Procuratura Generală și Serviciul de Informații și Securitate (SIS), dar retras ulterior sub presiunea providerilor naționali, a portalurilor informaționale, a operatorilor de telefonie mobilă, a prestatorilor de servicii Internet, a mass-mediei etc. Articolul 8 al proiectului de lege a stârnit critica societății civile și a mass-media. Potrivit acestuia, SIS va avea dreptul să blocheze orice site de știri, rețele sociale sau altele de acest gen, unde se regăsesc comentarii cu caracter extremist. Unimedia.info și Privesc.EU au difuzat o declarație, în care cereau Parlamentului excluderea art. 8 din proiectul de lege privind extremismul, deoarece cenzurează libertatea Internetului. Declarația a fost susținută și de ONG-urile de media.⁴¹

De asemenea în iulie, Parlamentul a adoptat în prima lectură un proiect de lege de modificare a Codului audiovizualului, elaborat de CJI și înregistrat în Parlament de câțiva deputați PLDM. Proiectul vizează transparența proprietății media. Un deputat PL a propus completarea proiectului cu interdicția expresă de a deține licențe de emisie de către companiile off-shore. Inițial, s-a vorbit despre adoptarea acestuia în lectura a doua în octombrie, înainte de campania electorală, însă Parlamentul nu s-a mai întrunit în ședințe publice.

În septembrie a fost înregistrat în Parlament un alt proiect de modificare a Codului audiovizualului. De data aceasta, proiectul de lege se referă la digitalizarea audiovizualului și a

⁴¹ Ulterior, reprezentantul OSCE pentru libertatea presei, Dunja Mijatović, și-a exprimat îngrijorarea în privința faptului că o instituție administrativă ar putea deține o putere discreționară, capabilă să blocheze fără vreun motiv accesul la conținutul informației online. Mijatović a îndemnat autoritățile să elimine aceste prevederi.

fost propus de Guvern. Potrivit notei informative, proiectul a fost discutat în cadrul a două evenimente internaționale în 2008 la care au participat autorități și instituții de profil, radiodifuzori, ONG-uri și experți internaționali.

La începutul lunii noiembrie, Adunarea Populară din Găgăuzia a adoptat modificări la Legea cu privire la radio și televiziune. Potrivit modificărilor, licențele de emisie și autorizațiile de retransmisie⁴² vor fi eliberate de o structură locală, analogă CCA, care va activa pe lângă comitetul executiv al Adunării Populare. CCA a calificat această hotărâre drept o încercare de a submina integritatea teritorială a Republicii Moldova⁴³. Anterior, ONG-urile de media au criticat această propunere. De asemenea, în urma modificărilor, operatorii de cablu vor fi obligați să retransmită postul public regional și programele radiodifuzorilor locali, iar TRG să difuzeze gratuit programele informative săptămânale ale radiodifuzorilor privați și ale operatorilor de cablu din regiune. Modificările adoptate de Adunarea Populară vor intra în vigoare doar după semnarea proiectului de lege de către bașcanul autonomiei.

Procese de judecată împotriva presei

Moldindconbank vs. *Adevărul* – în ianuarie 2014, Curtea de Apel Bălți a respins cererea de chemare în judecată a Moldindconbank împotriva ziarului „Adevărul”, prin care prima solicita despăgubiri de 200 000 lei. Litigiul a început în 2012, când ziarul a publicat o investigație privind creditele bancare contractate de președintele Curții de Apel Chișinău, Ion Pleșca⁴⁴.

Cauza penală pe numele lui Vadim Ungureanu pentru „Constrângerea de a încheia o tranzacție sau de a refuza încheierea ei” și „Corupere activă” - în luna iunie, Ministerul de Interne l-a reținut pentru 72 de ore pe Vadim Ungureanu, stagiatar la portalul Deschide.md. Redacția a calificat incidentul drept „o acțiune de răzbunare, bine gândită și instrumentată” din partea MAI și a susținut că „prin acest dosar se încearcă intimidarea redacției Deschide.md”. Anterior portalul a publicat mai multe investigații ce vizează MAI-ul. Printr-un comunicat de presă MAI a anunțat că reținerea a reprezentat „finalizarea unei operațiuni care a inclus documentarea șantajului și o livrare controlată de material compromițător fals, care ulterior a fost publicat de către bănuț într-o instituție mass-media”. Reporterul a fost eliberat din arest preventiv și este cercetat în libertate.

Ruslan Popa vs. Accent TV - în iulie 2014, Judecătoria Buiucani a admis cererea de chemare în judecată a postului de televiziune Accent TV, afiliat PCRM, depusă de Ruslan Popa, președintele PCR. După ce a fost acuzat într-o emisiune că s-ar fi vândut pentru discreditarea PCRM, Ruslan Popa a pretins compensarea prejudiciilor morale pentru difuzarea informațiilor defăimătoare, iar instanța a admis parțial recursul și a obligat postul de televiziune să-i plătească lui Popa 130 mii lei. Postul TV a declarat că va ataca hotărârea primei instanțe.

⁴² De câțiva ani, Comitetul Executiv a eliberat ilegal în mod constant autorizații de retransmisie distribuitorilor de servicii din Găgăuzia. Deși sesizate de CCA, autoritățile de la Chișinău nu au putut împiedica această practică.

⁴³ În legătură cu adoptarea acestor modificări, CCA a depus sesizări la Procuratura Generală, Ministerul de Interne, Parlament, Președinție, Curtea Constituțională și Serviciul de Informații și Securitate.

⁴⁴ „Judecătorul cu datorii de zeci de milioane de lei la bănci”, http://adevarul.ro/moldova/actualitate/judecatorul-datorii-zeci-milioane-lei-banci-1_50aef2247c42d5a663a1d5d8/index.html

Parmato Grup vs. *Ziarul de Gardă* (ZdG) – Parmato Grup a atacat ZdG în instanță în 2013 pentru publicarea articolului „Turism cu escrocherie la Chișinău”. În martie 2014, a fost recuzat judecătorul Ion Busuioc, care obligase anterior ZdG să plătească despăgubiri de 500 000 lei la doi procurori într-o altă cauză civilă. În septembrie, cererea Parmato Grup a fost scoasă de pe rol în urma neprezentării la ședința de judecată.

Popovici Vladislav vs. *Panorama* și jurnalista Svetlana Salberova – fostul polițist s-a considerat defăimat de publicarea unui articol semnat de Svetlana Salberova în 2012 și a cerut în instanță despăgubiri de 50 000 lei. Cauza se află în examinare la Curtea de Apel, după ce prima instanță a respins cererea de chemare în judecată ca tardivă în martie 2014.

Gospodăria Locativ Comunală „Bălți” vs. *Cerere și Ofertă* – întreprinderea municipală a atacat ziarul în instanța de judecată după publicarea unui articol care viza neîndeplinirea de către întreprindere a atribuțiilor legale. Reclamantul a solicitat un prejudiciu moral în valoare de 100 000 lei. Cererea a fost radiată de pe rolul instanței de judecată în mai 2014 pe motiv că reclamantul nu a plătit taxa de stat ce constituie 3% din prejudiciul moral și material pretins.

Sergiu Mocanu vs. Badarău Maria, Colesnicenco Eugen și *Ziarul de Garda* – avocatul Mocanu a acționat ziarul în justiție în urma publicării articolului „Un avocat cu mai multe victime”, cerând un prejudiciu moral de 40 000 lei. În aprilie, Judecătoria Centru a respins cererea ca fiind neîntemeiată. Cauza este pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

Gheorghe Străisteanu vs. Oleg Brega – fostul deputat l-a dat în judecată pe Brega în aprilie, cerând un prejudiciu moral de 13 000 lei pentru că ultimul a expus într-o înregistrare video nereguli la lucrările de reparație a cantinei preturii sectorului Buiucani. Cauza se judecă la Judecătoria Sângerei.

Cazuri de încălcare a drepturilor jurnaliștilor

În februarie, jurnaliștii postului TV Pervîi Pridnestrovskii (postul oficial din Transnistria) au afirmat că nu li s-a permis să intre în Găgăuzia pe motivul lipsei acreditării. Jurnaliștii au fost escortați înapoi la punctul de control. Ei se deplasau la Comrat pentru a mediatiza referendumul organizat ilegal de către autoritățile din autonomie. Incidentul nu a fost însă confirmat de către poliția locală.

Tot în februarie, reporterul portalului deschide.md, Vadim Ungureanu, a fost agresat fizic de către un șofer, după ce acesta a fost surprins circulând neregular pe o stradă din Chișinău. Agresorul s-a dovedit a fi un profesor la Facultatea de Drept a USM.

În martie, echipa Pro TV a fost atacată de către șoferul unei mașini de lux implicată într-un accident. La scenă ar fi asistat și o echipă de patrulare, care se afla la fața locului, însă aceasta nu a intervenit.

În aprilie, editorialistul Constantin Cheianu a anunțat într-o postare pe Facebook că colegul său la „Ora de ras”, Anatol Durbală, a fost amenințat de către Renato Usatfi, liderul partidului Patria, care, ulterior, a fost exclus de CEC din campania electorală pentru alegerile parlamentare din noiembrie 2014 pentru că a folosit în campanie bani proveniți din străinătate.

În iunie, jurnalistul Oleg Brega, de la portalul tv Curaj.md, a fost atacat de către un grup de persoane mascate, care l-ar fi stropit cu spray în ochi și l-ar fi lovit cu picioarele. A doua zi după atac, O. Brega ar fi fost insultat și agresat fizic de către șoferul automobilului de serviciu al deputatei comuniste Maria Postoico în timp ce filma automobilul utilizat în scopuri personale ale deputatului.

În aceeași lună, au avut loc percheziții la sediul portalului deschide.md în cadrul dosarului penal deschis pe numele lui Vadim Ungureanu. Deschide.md a publicat, de-a lungul timpului, mai multe investigații despre abaterile comise de MAI.

În luna august, jurnaliștii de investigație de la RISE Moldova, o filială locală a proiectului internațional RISE, care dezvăluie schemele de corupție, spălare de bani și crimă organizată la nivel internațional, au declarat că au fost amenințați de către persoane vizate în investigația „Spălătoria rusească: Moscova – Riga via Chișinău”, în care au fost relatate schemele de spălare de bani în Europa de Est.

Echipa Publika TV nu a fost lăsată să treacă în luna august în stânga Nistrului pentru a reflecta întâlnirile cu Dmitri Rogozin. Vicepremierul rus s-a întâlni în august cu liderul de la Tiraspol, Evgheni Șevciuk, și a participat la evenimentele organizate cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la încheierea operațiunii Iași-Chișinău. Reprezentanții Biroului pentru Reintegrare au declarat că a fost încălcat dreptul la libera circulație a cetățenilor.

În septembrie, *Ziarul de Gardă* a anunțat că a primit amenințări în urma publicării articolului „Casa de lux și femeia din spatele ÎPS Vladimir”. Articolul expunea averea și călătoriile Mitropolitului Moldovei.

Tot în septembrie, o echipă de jurnaliști de la Publika TV a fost intimidată și amenințată în timp ce încerca să-i filmeze pe milițienii din regiunea transnistreană la ceremonia de început de an școlar de la gimnaziul din Corjova.

Jurnaliștii de la Jurnal TV și deschide.md au fost bruscați în august la Aeroportul Internațional Chișinău de escorta liderului transnistrean Șevciuk, care urma să ia cursa spre Moscova pentru a ține o conferință de presă în privința „blocadei” instituite de Republica Moldova față de Transnistria.

În noiembrie, șeful PSD Chișinău, Victor Alexeev, a lovit reporterul Curaj.TV pentru că documenta agitația electorală la o secție de vot din Chișinău, iar la secția de votare 147 din Chișinău președintele secției i-a interzis reporterului *Ziarului de Gardă* să fotografieze în incinta acestei secții de votare.

IV. Libertatea presei în Transnistria

Presă a fost și rămâne una din principalele componente ale vieții în regiunea transnistreană. Ea formează câmpul informațional care, în condițiile nerecunoașterii ca stat a acestei entități teritoriale, este un element ideologic important.

În perioada monitorizării, conform datelor serviciului transnistrean de comunicații și mass-media, în 2014 au fost oficial înregistrate: 5 ziare: (*Moi dom*; *Avtoghid*; buletinul informativ al mișcării populare *Narodnoe Edinstvo*; *Dnestr* (or. Camenca, reînregistrat); *Adevărul Nistrean* (Tiraspol, reînregistrat); 1 post de radio (Bit FM, Rîbnița); 3 instituții media online (publicația social-economică online *Agora*, fondată de un ONG; blogul informațional *GMarkov*, fondat de o persoană privată; agenția de presă *Vesti PMR*, fondată de liderul regiunii transnistrene).

În 2014, mass-media oficiale (*Pridnestrovie*, *Adevărul Nistrean* (editat în limba română în grafie chirilică), *Gomin* (în limba ucraineană), *Novoie vremea* (Bender) ș.a.) și-au schimbat forma de prezentare a materialului, iar în unele cazuri s-a schimbat formatul ziarelor, structura lor și forma juridică de activitate.

Singurul ziar ce s-a poziționat în opoziție, *Celovek i ego prava*, în anul de monitorizare a încetat să fie publicat din cauza dificultăților de ordin economic. Directorul acestuia susținea că ziarul ar putea să-și reia activitatea la sfârșitul anului 2014.

Potrivit legislației locale, instituțiile de presă scrisă cu un tiraj de mai puțin de o mie de exemplare nu se supun înregistrării. Din acest motiv numărul de ziare publicate poate fi mai mare. Însă în prezent acest fapt nu este un factor determinant pentru evaluarea situației pe piața mediatică a regiunii transnistrene.

Cea mai populară poate fi considerată mass-media electronică. Influența ei asupra audienței este semnificativă și continuă să crească.

Următoarele posturi tv cu emisie prin eter funcționează în regiune: TSV (Televiziunea alegerii libere), proprietate a companiei „Sheriff”; Pervîi Respublikanskii (fostul TV PMR), televiziunea oficială; BTV (televiziunea Bender), fondată de autoritățile locale din Bender.

Posturile de radio ce difuzează programe informaționale în regiune sunt Inter FM, proprietate a companiei „Sheriff” și Novaia Volna, fondat de compania de radio și televiziune „Novaia Volna”.

În general, ca și în toată lumea, se observă creșterea interesului față de resursele online. Cele mai populare sunt considerate site-urile informaționale.

În anul 2014, s-a constatat apariția unor site-uri, care publică în special poziția oficială a autorităților regiunii. Televiziunea online *Dnestr TV*, care aparține companiei de radio și TV *Novaia Volna*, a câștigat popularitate. *Dnestr TV* din Bender și televiziunea online *Lik TV* din Rîbnița intră în Asociația „Meridian”, care a creat în Moldova televiziunea regională *Canal regional*. În cadrul acestei televiziuni are loc schimbul de programe între posturile locale, ceea ce permite reflectarea evenimentelor de pe ambele maluri ale Nistrului și crearea în Moldova a unui spațiu informațional comun la nivel regional. Providerii locali au închis încă în mai 2013 accesul la un șir de site-uri: site-ul partidului local „Rodina” (www.rodinapmr.ru), site-ul agenției de

presă Lenta PMR (www.tiras.ru), site-ul agenției de presă Dnestr (www.dniester.ru), site-ul Forumului social-politic (www.forum.dnestra.com), site-ul Forumului deschis (www.openpmr.info), site-ul forumului „Transnistria și Rusia” (www.pmr-rf.ru), site-ul Forumului liber (www.forum-pridnestrovie.ru), precum și forumurile www.nistru.net și www.forum-pmr.net. Motivul principal a fost apariția în Internet a unor materiale compromițătoare anonime, în primul rând, împotriva oficialilor de rang înalt, cele mai multe din ele fiind inventate și imposibil de demonstrat. Administrația regiunii a considerat că „republica nu are nevoie de „gunoaie anonime” și a propus forumurilor online să se înregistreze în calitate de mass-media. În prezent, accesul la resursele de mai sus este posibil prin anonymizer, la care recurge doar o mică parte din utilizatori.

Încălcarea drepturilor jurnaliștilor

De la începutul anului 2014, la indicațiile liderului regiunii transnistrene, a început verificarea complexă a tuturor instituțiilor mass-media din regiune. În acest scop, au fost implicate și organele fiscale. Au fost verificate chiar și acele instituții mass-media care au fost supuse verificării în 2013 (*Profsoiuznîe vesti*, compania Novaia Volna). Nu s-au făcut observații importante, care ar fi putut afecta serios activitatea instituțiilor supuse verificării. Legislația regiunii prevede condițiile de desfășurare a unor asemenea verificări și termenele lor. Unii experți însă consideră că acțiunile de mai sus sunt în afara cadrului normativ.

În septembrie 2014, Serghei Șmatok, angajat al ministerului de interne al regiunii, a acționat în judecată ziarul *Celovek i ego prava*. El consideră că informația din articolul „Tortura ca instrument de anchetă” („Пытки как норма следствия”), publicat în ziar la 14 mai 2014, este falsă în unele aspecte, care au fost indicate în cererea de chemare în judecată. Reclamantul cere publicarea unei dezmințiri și achitarea în folosul lui a unei compensații morale în mărime de 10 000 de ruble transnistrene (aproximativ 900 de dolari americani).

La 18 iulie 2014, directorul companiei Novaia Volna a fost somat să se prezinte la procuratura transnistreană, unde i s-a cerut să răspundă la mai multe întrebări legate de reportajul „Parcani. Vești bune cu ușile închise...” („Парканы. Хорошие новости за закрытыми дверями...”). Reprezentanții unui minister de la Tiraspol s-au adresat cu o scrisoare procuraturii din regiune cu cererea de a trage la răspundere administrativă redacția Dnestr TV pentru reportajul despre situația din casa de copii de la Parcani, care, susțin ei, a provocat un val de discuții și observații critice la adresa ministerului pe care-l reprezintă, creându-i o imagine negativă. Redacția a afirmat că această cerere este o îngrădire a libertății presei și, conform legii cu privire la mass-media art. 58, „îngrădirea libertății presei atrage după sine răspundere în conformitate cu legislația”. Procuratura transnistreană s-a sesizat la cererea dată, însă, după ce au fost obținute explicațiile companiei Novaia Volna, procurorul nu a găsit motive pentru tragerea la răspundere administrativă a conducătorului instituției mass-media.

Nicolai Buceațki, redactorul ziarului *Celovek i ego prava*, a afirmat în emisiunea „Mass-media în Transnistria: Trecutul și prezentul” („СМИ Приднестровья: Прошлое и настоящее”⁴⁵ că ziarul nu a apărut la 10 septembrie anul curent din motiv că paginatorilor la care s-a adresat cu solicitarea de a pregăti macheta ziarului „li s-a recomandat de niște tipi serioși să nu o facă”. El a tras concluzia că se dorește închiderea ziarului. Nicolai Lizunov, consilier pentru relația cu mass-

⁴⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=TmdlxcE86d0>

media al liderului regiunii, neagă acest lucru. În discursul său la congresul jurnaliștilor transnistreni, el a oferit ajutor ziarului *Celovek i ego prava* și a dat indicații redactorului-șef al ziarului oficial *Pridnestrovie* de a delega un specialist pentru paginare. În pofida acestui fapt, publicația de opoziție încă nu se editează, și putem presupune că această situație este cauzată de motive economice, pe care redacția ziarului speră să le rezolve până la sfârșitul anului curent.

O atenție deosebită a suscitat închiderea oficiului Novîi reghion – Pridnestrovie la începutul anului 2014. În timpul conferinței de presă din 26 decembrie 2013, liderul transnistrean Evgheni Șevciuk s-a interesat de prezența reprezentantului agenției de presă Novîi reghion (NR) în sală, și după ce i-a adresat câteva întrebări, i-a promis să vină în oficiul lor „la o ceașcă de ceai”. Mai târziu, procuratura transnistreană a început verificarea respectării legislației de către mass-media din regiune.. Asistentul procurorului a avut o discuție scurtă cu angajații oficiului NR la Tiraspol, iar la 28 decembrie 2013 au apărut informații despre închiderea oficiului NR pe motiv că jurnaliștii nu au obținut acreditarea pentru anul 2014. Ulterior, pe site-ul procuraturii transnistrene a fost publicată o declarație, potrivit căreia „...în urma verificării activității mass-media pe teritoriul RMN, s-a stabilit că agenția de presă Novîi reghion activa pe teritoriul Transnistriei cu încălcarea legislației în vigoare...”. Dacă explicația de mai sus se încadrează în legislația locală, atunci următoarea parte a declarației poate fi calificată drept imixtiune în activitatea jurnaliștilor: „Procuratura atrage atenția asupra metodelor utilizate de agenția de presă Novîi reghion pentru mediatizarea evenimentelor ce au loc în Ucraina și nu va admite asemenea acțiuni pe teritoriul Transnistriei, de asemenea, va lua măsuri prevăzute de legislație pentru a nu admite acțiuni ilegale pe teritoriul RMN”.

Cazuri de încălcare a legislației

La 9 aprilie 2014, serviciul de comunicații, informații și mass-media al regiunii transnistrene a emis ordinul nr. 122 cu privire la furnizarea de informații de către mass-media neguvernamentală și reprezentanțele mass-mediei străine. Astfel, mass-media transnistreană neguvernamentală și reprezentanțele mass-mediei străine sunt obligate să prezinte lunar trei forme suplimentare de raportare: informații despre proprietatea, numărul de angajați și sursele de finanțare, informații despre veniturile obținute și taxele achitate ale angajaților mass-mediei, informații despre proprietatea, numărul de angajați, sursele de finanțare și suma veniturilor.

De fapt, a fost introdusă o nouă obligație de raportare, deși multe din informațiile prevăzute se prezintă organelor fiscale și altor autorități. Mass-media oficială este scutită de această obligație. Astfel, autoritățile transnistrene încearcă să afle lunar sursele de finanțare și să controleze suplimentar toată mass-media neguvernamentală.

În 2014, administrația orașului Bender a dispus ca accesul mass-mediei neguvernamentale la reprezentanții structurilor oficiale și ale unităților municipale să fie permis doar cu acordul conducătorului instituției respective sau al persoanelor autorizate. Această regulă nu vizează mass-media oficială.

Noutăți legislative

La 5 decembrie 2013, liderul transnistrean a aprobat regulamentul cu privire la modalitatea de interacționare a organelor executive ale regiunii transnistrene cu mass-media de stat și cea municipală a regiunii. Prin aceasta s-a creat un sistem informațional de monitorizare a activității

organului executiv al regiunii. Suplimentar, regulamentul prevede intensificarea contactelor autorităților cu populația prin intermediul mass-mediei oficiale. De asemenea, a fost introdus un sistem de control, de monitorizare permanentă și de colectare a materialelor mass-media relevante. Datele monitorizării sunt prezentate lunar conducătorului organului executiv și organului autorizat.

Liderul transnistrean Evgheni Șevciuk a emis ordinul nr. 341 din 5 august 2014, care a instituit răspunderea pentru defăimarea publică a unei persoane care deține o funcție de stat sau o funcție de stat în organele autorităților locale și ale autoadministrației locale aflată în exercițiul funcțiunii sau în legătură cu exercițiul funcțiunii, și acuzarea acestei persoane de săvârșirea acțiunilor indicate în ordinul respectiv, cu condiția ca defăimarea să fie constatată de instanța de judecată.

Camera publică a emis o decizie în legătură cu rezultatele monitorizării securității informaționale în regiune potrivit căreia, în urma monitorizării securității informaționale, s-a stabilit că amenințările și riscurile în domeniul securității informaționale ale regiunii au crescut și că s-a intensificat activitatea instituțiilor mass-mediei străine pe teritoriul transnistrean, în primul rând, a celor electronice, care fac propagandă pentru soluționarea conflictului moldo-transnistrean în cadrul unui singur stat teritorial integru „Republica Moldova” și pentru orientarea pro-UE a acestui stat. Potrivit deciziei, „...aceste acțiuni nu întotdeauna trezesc reacții adecvate din partea presei transnistrene”. Documentul propune elaborarea unui proiect de lege privind concepția politicii informaționale a statului și adoptarea unei liste de măsuri pentru realizarea securității informaționale a regiunii.

Pe parcursul a nouă luni în anul 2014, serviciul de comunicații, informații și mass-media al regiunii transnistrene a acreditat 351 de jurnaliști străini și 100 de instituții de presă străine.

A fost adoptată Legea cu privire la modificarea și completarea legii cu privire la mass-media”, care stabilește cadrul legal pentru blocarea informațiilor interzise publicate pe site-uri și concretizează noțiunea de „mass-media”. În lista mass-mediei a6 fost introdusă „publicația online”, prin care se înțelege un website înregistrat în calitate de mass-media. Pentru mass-media online înregistrarea rămâne opțională.

Guvernul transnistrean a propus spre examinare un proiect de lege cu privire la mass-media. Proiectul nu a fost discutat cu organizațiile jurnalistice și a trezit reacții neunivoce din partea comunității mediatice.

Cazuri de judecată împotriva presei

Potrivit informațiilor oferite de mass-media transnistreană, în 2014 nu au avut loc cazuri de judecată împotriva presei.

Reflectarea relațiilor moldo-transnistrene

Reflectarea relațiilor moldo-transnistrene de către mass-media din regiunea transnistreană s-a schimbat în comparație cu perioada precedentă. Dacă în trecut (pe timpurile lui I. Smirnov) agenția de presă Olvia press publica mai mult materiale de propagandă decât informaționale, agenția de presă Novosti Pridnestrovia, creată în baza aceleia, publică mai multe știri și pune accentul pe evenimentele interne. Cu toate acestea, relațiile moldo-transnistrene sunt reflectate

foarte rar, de regulă, în știri despre activitatea Comisiei Unificate de Control (CUC). În acest sens, cele mai multe informații pe această temă se plasează pe site-ul ministerului transnistrean de interne⁴⁶.

Pervîi Pridnestrovskii (fostul TV PMR) dedică un număr semnificativ de știri și reportaje evenimentelor interne. În cadrul proiectului „Diplomația publică. Politica externă” („Публичная дипломатия. Внешняя политика”) se difuzează multe materiale despre integrarea euroasiatică. Cele mai multe materiale despre relațiile moldo-transnistrene sunt publicate în ziarul *Pridnestrovie*, dar ele au, de regulă, caracter analitic.

Un număr semnificativ de materiale (știri, analize) a fost publicat în perioada de adoptare a Acordului de Asociere Moldova-UE. Potrivit acestora, cursul de politică externă al Moldovei se opunea cursului transnistrean, care demonstrează angajament față de apropierea de Rusia, Uniunea Vamală și Uniunea Euroasiatică.

Cum e să fii jurnalist în regiunea transnistreană

Analizând problemele comunității jurnalistice în procesul de desfășurare a activității profesionale, trebuie, în primul rând, să menționăm că majoritatea absolută a locurilor de muncă pentru jurnaliștii transnistreni este oferită de mass-media oficială. Odată cu venirea la putere a noii conduceri în regiune, atitudinea față de ea s-a schimbat: a avut loc reorganizarea unor instituții mass-media, a fost procurat echipament nou, s-a schimbat componența lor etc. O problemă actuală pentru jurnaliștii din regiune este ridicarea nivelului de profesionalism.

În opinia lui Nicolai Lizunov, consilierul pentru relația cu mass-media al liderului transnistrean, în mass-media oficială nu există cenzură, iar cazurile existente de retragere a materialelor sunt justificate. În același timp, majoritatea jurnaliștilor practică autocenzura, care nu le permite să scrie așa cum cer tendințele contemporane, consideră Liudmila Koval, redactorul-șef al ziarului *Profsoiuznîe vesti*: „Și acum există probleme privind accesul la informații. În comparație cu perioadele precedente ale regiunii (pe timpul lui I. Smirnov), posibilitățile de a obține informații s-au înmulțit: conducerea demonstrează caracterul deschis al acțiunilor sale, au fost create servicii de presă în orașele și raioanele din regiune, au loc întâlniri periodice ale persoanelor responsabile din cadrul autorităților cu populația și jurnaliștii. Totuși, se observă cazuri de reținere sau neprezentare a informațiilor solicitate de jurnaliști”.

Tendințe în spațiul mediatic al regiunii transnistrene

În 2015, în regiunea transnistreană vor avea loc alegerile deputaților în consiliile locale ale deputaților poporului și în sovietul suprem. Putem prognoza că autoritățile executive vor intensifica controlul asupra mass-mediei neguvernamentale. Ținând cont că aceste mass-media nu sunt multe, controlul sever poate duce la restrângerea spațiului mediatic pentru presa neguvernamentală și lărgirea lui pentru cea oficială.

În anul ce vine, autoritățile transnistrene vor depune eforturi pentru creșterea transparenței în activitatea instituțiilor mass-mediei înregistrate pe teritoriul regiunii. În acest scop, se pot aștepta modificări în legislația curentă pentru a intensifica controlul asupra activității mass-mediei și a jurnaliștilor și a crește responsabilitatea acestora.

⁴⁶ <http://mfa-pmr.org>

Centrul pentru Jurnalism Independent

Se poate presupune că la nivel legislativ autoritățile transnistrene vor încerca din nou să modifice legea cu privire la mass-media sau să o înlocuiască cu proiectul de lege care se află în proces de examinare la organul legislativ.

Având în vedere interesul tot mai mare al populației față de comunicarea și răspândirea informațiilor prin Internet, ne putem aștepta la apariția unor noi instituții de presă online.

În legătură cu extinderea difuzării posturilor de radio moldovenești pe teritoriul transnistrean este posibilă reacția de răspuns din partea regiunii transnistrene. Este dificil să se prognozeze în ce formă se va manifesta aceasta.

Intensificarea activității comunității jurnalistice în regiune este puțin probabilă, pe fondul predominării presei oficiale și a solidarității profesionale scăzute.

Se poate presupune că numărul instituțiilor de presă scrisă se va micșora și mai mult. Cel mai probabil, mass-media neguvernamentală se va păstra la Rîbnița (*Dobrîi Deni*) și la Tiraspol (*Profsoiuznîe vesti*).

În legătură cu insuficiența mijloacelor bugetare, se așteaptă reducerea semnificativă a instituțiilor de presă oficiale locale. Astfel, de exemplu, în 2014, televiziunea Bender (BTV) a avut 47 de angajați. În 2015, se planifică reducerea numărului până la 10 persoane. Se așteaptă reduceri și la ziarul *Novoie vremea* (Bender).

În decembrie, deputații organului legislativ au decis să reducă finanțarea instituției de stat „Compania de stat de radio și televiziune din Transnistria” cu trei milioane de ruble (aproximativ 270 de mii de dolari SUA), pe lângă reducerea fondului salarial cu 7%. Dacă decizia va rămâne în vigoare, se poate aștepta reducerea numărului de angajați ai acestei instituții. Vom aminti că în componența companiei intră următoarele structuri: Pervîi Pridnestrovskii (fostul TV PMR), Radio 1 (Radio Pridnestrovia) și agenția de presă *Novosti Pridnestrovia*.

V. Prognoze pentru 2015

Un proverb românesc spune că „lucrul lăsat de azi pe mâine, așa rămâne”; aceasta ar putea fi soarta proiectelor de lege „moștenite” de noua guvernare după alegerile parlamentare din noiembrie 2014. Cel puțin este de așteptat ca proiectul codului audiovizualului, elaborat de societatea civilă și susținut de PL, să nu mai aibă nicio șansă de adoptare, în condițiile în care PL nu mai face parte din noua coaliție de guvernare. Totodată, diversele propuneri de modificare a Codului audiovizual actual, înregistrate în Parlament în 2014, demonstrează faptul că acesta are multe lipsuri și necesită multe cârpe. Or, parafrazând un alt proverb românesc, vrând să cârpești o lege veche, mai tare o strici. Cu atât mai mult cu cât, de la an la an, Codul răspunde tot mai puțin la problemele și necesitățile care apar în domeniul audiovizualului. Bunăoară, experiența anului trecut ne-a arătat că dacă legea nu reglementează explicit un comportament sau subiect, această „tăcere” lasă spațiu de interpretări și dă naștere la abuzuri sau conflicte (vezi conflictul între CCA și StarNet sau problema publicității politice difuzate de PSRM și alte partide în afara campaniei electorale).

Prognozele pentru mass-media în 2015 nu sunt foarte optimiste, având în vedere că și în acest an evenimentele și fluxul informațional se vor concentra în jurul alegerilor locale generale, care vor avea loc în vară. Frenezia alegerilor va dura tot anul 2015, iar comportamentul mass-mediei nu va surprinde pe nimeni, având deja o imagine clară a afinităților politice ale acesteia. Escaladarea conflictului din Ucraina va readuce în prim-plan problema posturilor tv rusești retransmise în Moldova și, cel mai probabil, și riposta consumatorilor acestei mass-media la încercările de a opri manipularea publicului. Oare, de data aceasta, ce instrumente va folosi CCA pentru a împiedica manipularea crasă, dacă decizia de suspendare a retransmisiei postului ROSSIA 24 nu a avut efecte? Prognozele în privința TRM sunt la fel de sumbre, având în vedere că cei șase membri ai CO, dacă vor fi aleși în 2015, vor reprezenta neapărat partidul care i-a negociat. CO, la rândul său, va alege un președinte al companiei. Șansele ca acesta să fie independent sunt vagi.